

TENDINȚE NOI ~N BIBLIOTECONOMIE
--

Dan Stoica: Cît de specializat\ poate fi o bibliotec\ specializat\ ?

Cît de specializată poate fi o bibliotecă specializată ?¹

de **Dan STOICA**

***Abstract:** A library - special or not - has some encyclopedic vocation, and this gives the possibility to see the links between all the domains distinguishable in human knowledge in an incredible large number of combinations. There is enrichment, without increasing the number of combined elements.
(biblioteci specializate; cercetare științifică; domenii de cunoaștere)*

 Cunoștințele pot fi imaginate, fie ca un continuum la care omul are acces la răstimpuri, în diferite puncte (desemnate și urmărite cu grijă sau descoperite printr-un pur joc al întâmplării), fie ca un ansamblu discret de existențe eterne, ascunse în orice ființă rațională și care sînt susceptibile de reactivare prin simplul fapt că te gîndești la ele. În amîndouă aceste ipostaze, apare problema raportului cunoștințelor cu timpul, dar și chestiunea receptării lor de diverși subiecți (sau de o cultură)².

Începem prin a considera cunoașterea umană ca un întreg, în care se pot face clasificări pe domenii. În fiecare domeniu operează o anumită știință, care-l analizează. În timp, științele care analizează domeniile cunoașterii ajung să distingă în interiorul acestora sub-domenii, sub-sub-domenii și așa mai departe. Acest lucru duce la o pulverizare a domeniilor cunoașterii și, deci, la nașterea unei infinități de științe noi, ca științe specializate menite să analizeze noile sub-domenii și sub-sub-sub ...

Mergînd mai departe, ajungem să vorbim despre o literatură specializată, provenită din cercetarea unor teritorii din ce în ce mai înguste ale cunoașterii, o literatură care se specializează și se diversifică tot mai mult.

Într-un astfel de context, un cercetător este "condamnat" la accesul doar la o foarte mică (dar și foarte specializată) parte din ceea ce se numește literatură științifică. Aceasta ar putea provoca o izolare foarte periculoasă a cercetătorului, cu un efect extrem de negativ asupra progresului însuși al Științei.

Aici intră în scenă bibliotecile, cu rolul lor, care este de a achiziționa, de a contopi, de a reorganiza (prin indexarea documentelor) științele și domeniile cunoașterii, în scopul de a oferi cercetătorilor, nu doar un teren solid pentru demersurile lor, dar și sugestii de noi

¹ Lucrare prezentată în formă redusă, ca poster, cu titlul *How Specialized A Special Library Can Be?*, la IFSE'8, Barcelona, 1995

² Cf. Sylvain Auroux, *La Sémiotique des encyclopédistes: Essai d'épistémologie historique des sciences du langage*, Paris, Payot, 1979

TENDINȚE NOI ~N BIBLIOTECONOMIE

Dan Stoica: C`t de specializat\ poate fi o bibliotec\ specializat\ ?

posibile direcții și căi de abordare, deschizînd noi orizonturi cercetării. De aceea, chiar și o bibliotecă specializată - concepută să stocheze literatură provenind din și care servește cercetarea dintr-un anumit domeniu al științei - deține (sau trebuie să dețină) documente ce acoperă prin conținut (aproape) toate domeniile cunoașterii umane, pentru a permite toate interferențele imaginabile. Este modul în care bibliotecile specializate îi sprijină pe beneficiarii lor în evitarea izolării de care vorbeam mai sus. Indiferent de profilul unei biblioteci, ea trebuie să dețină documente cît mai diverse din punct de vedere al conținutului, pentru că orice sub-domeniu al oricărei științe poate avea legături (chiar dacă nu evidente) cu altul. Cine-și putea imagina, cu puțin timp în urmă, că mitul echivalenței din mecanica cuantică, de exemplu, avea să influențeze major domeniile de cercetare precum filosofia, studiul limbajului sau studiile din domeniul religiei?³ Idealitatea, unică și totuși niciodată egală cu ea însăși - în înlănțuiri de acte diferite și în conexiuni diferite cu alte idealități - va reproduce dialectica gîndirii în drumul său către aflarea adevărului: unitatea și multiplicitatea. Cercetătorul, instalat într-un cîmp epistemologic, studiind proprietățile obiectelor acelui cîmp pentru a determina marca prezenței sale în fiecare din ele, în sînul unei totalități, va vedea revelîndu-i-se, dintr-o materialitate a gîndirii, sub formă de efecte de cîmp, cîmpul cultural în care va trebui să acționeze. Conceptele cu care va lucra cercetătorul - și care constituie cunoștințe din trecut - nu sînt simple desemnări, ci sînt și moduri specifice de a desemna, aparținînd cîmpului epistemologic respectiv, adică, în ultimă analiză, științei pe care o servește acel cercetător.

Într-o astfel de viziune, rolul bibliotecilor este complementar cu cel al editorilor de publicații științifice: aceștia din urmă produc literatură "focalizată", pe care bibliotecile o "combină" cu tot ce există și cu tot ce mai apare, oferind o bază stimulatorie pentru o perspectivă multidisciplinară în cercetarea specializată. Bibliotecile nu crează domenii noi, nici științe noi; ele crează și susțin o viziune sistemică asupra cunoașterii umane și asupra lumii științelor. De aceea ele constituie mediul cel mai profitabil pentru cercetare. Prelucrarea biblioteconomică a publicațiilor, precum și strategiile pe care bibliotecarii știu să le folosească în căutarea informației crează conexiuni dintre cele mai variate și adesea neașteptate în interiorul acelui tot care este, așa cum propuneam la început, cunoașterea umană.

O bibliotecă - specializată sau nu - are o oarecare vocație enciclopedică⁴ și acest lucru dă posibilitatea de a vedea legăturile dintre toate domeniile care pot fi distinse în cunoașterea umană, lăsîndu-ne să facem un număr incredibil de mare de combinații.⁵

³ Vezi și: F.A.Muller, "The equivalence myth of quantum mechanics", in *Studies in the History and Philosophy of Modern Physics*, vol. 30 (1999), nr. 4, pp. 543-545

⁴ Vezi: Gheorghe Gheorghiev, "Despre Seminarul Matematic din Iași (SMI)", in *BIBLOS*, nr.2, Iași, 1995, p. 6.

⁵ Încercînd o formalizare, notăm cu n numărul de legături și cu C numărul de combinații și atunci avem

$$C_n^k = \frac{n!}{k!(n-k)!}$$

ceea ce nu lasă nici o îndoială asupra situației descrise: fără a mări numărul de elemente combinate (n), se obține o îmbogățire datorată multiplelor combinații. Toate acestea, grație științei informării. Altfel spus, bibliotecilor, înainte de toate. Uimitor, nu ?!

TENDINȚE NOI ~N BIBLIOTECONOMIE

Dan Stoica: C`t de specializat\ poate fi o bibliotec\ specializat\ ?

Revenind însă la chestiunea de la care a pornit demersul nostru, putem trage o concluzie și anume, aceea că vocația de enciclopedism este prezentă și în cazul bibliotecilor specializate. Mai mult, credem că, în cazul acestor biblioteci, politica managerială trebuie să încurajeze constituirea mediului enciclopedic.

Lăsînd deoparte faptul că apariția Internetului a lăsat multora impresia că este inutil să mai considerăm că există distincții între biblioteci pe temeiul conținutului fondului, ori pe temeiul categoriei speciale de utilizator, atragem atenția că ne-am adresat în cele de mai sus cunoscătorilor (cercetători și/sau bibliotecari), celor care știu că biblioteca și Internetul sînt complementare și mai știu că indexările materialelor circulate prin rețea, ca și construirea motoarelor de căutare ale Internetului au la bază tehnici și filosofii de lucru inspirate din activitatea de bibliotecă. O bibliotecă specializată, cu publicul său specializat, are obligația de a manifesta deschidere, nu doar către toate sursele de informație (inclusiv Internetul), dar și către ideea de depistare și semnalare a posibilelor noi orizonturi ale cunoașterii. Ceea ce rămîne specializat într-o bibliotecă specializată este publicul. Și poate nici atît! Enciclopedismul - această trăsătură caracteristică a oricărei biblioteci - este, deopotrivă, salvarea Științei și salvarea bibliotecii ca structură perenă în civilizația umană.

Bibliografie selectivă

1. François Leslé, Nicolas Macarez, *Le multimédia*, Paris, PUF, 1998, Collection *Que sais-je?*, nr. 3390
2. Pierre Lévy, *Cyberculture*, Editions Odile Jacob, 1997
3. Constantin Sălăvăștru, *Logică și limbaj educațional*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1994 (cap. III, pt. a III-a, despre explicație, pp. 278 ssq.)
4. Dominique Wolton, *Penser la communication*, Paris, Flammarion, 1997.

